

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ,
АСПІРАНТІВ, СПІВРОБІТНИКІВ ТА СТУДЕНТІВ**

(Суми, 21-22 квітня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

МЕХАНІЗМИ ІНТЕГРАЦІЇ ГЕНДЕРНО-ЧУТЛИВОГО ПІДХОДУ У СОЦІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Харченко О. І.

Київський національний університет ім. Т. Шевченка

За допомогою проведення соціологічних досліджень здійснюється не тільки аналіз існуючої реальності, але і її творення. Тому важливим кроком на шляху до гендерної рівності є інтеграція гендерно-чутливого підходу у дослідницькі практики.

Типи досліджень з точки зору відношення до гендерної проблематики

З точки зору відношення до гендерної проблематики, можна виокремити три типи досліджень. Перший тип – гендерно сфокусовані дослідження - у них гендер виступає об'єктом або предметом аналізу. У їх фокусі лежать гендерні проблеми, владні відносини, нерівність та панування пов'язані з гендерним порядком тощо. Другий тип - це гендерно чутливі (гендерно сензитивні) дослідження – гендер як фактор враховується у них постійно протягом дослідження, але не є його предметом. Дослідники аналізують як гендер, поряд з іншими факторами, пливає на ті, чи інші процеси, стани, відносини та відношення, а також те, який вплив матимуть ті чи інші управлінські рішення як на чоловіків та жінок, так і на представників інших соціальних груп. Третій тип - гендерно не чутливі (гендерно сліпі) дослідження - у них гендер не береться до уваги, часто вони базуються на припущенні про те, що відмінності між чоловіками і жінками є не суттєвими з точки розу предмета дослідження. Окремо можна говорити про таку характеристику кожного типу досліджень як гендерна упередженість або не упередженість.

Вимоги до проведення гендерно чутливого дослідження

Необхідними дослідницькими кроками для проведення гендерно сенситивного дослідження є: 1) усвідомлення власних гендерних установок та упереджень; 2) ідентифікація соціальних установок по відношенню до об'єкта дослідження; 3) визначення концептуальної рамки, що відображала б досвід представників різних гендерних груп; 4) уникання упереджень та подвійних стандартів; використання та продукування гендерно диференційованих даних; 5) розробка гендерно сенситивної методології; 6) створення гендерно збалансованої та гендерно чутливої дослідницької команди; 7) створення гендерно збалансованої вибірки; 8) розробка гендерно чутливого інструментарію; 9) використання гендерно сенситивної або нейтральної мови у документації дослідження та у спілкуванні з

учасниками; 10) проведення гендерного аналізу отриманих даних; 11) рефлексія процесу та результатів дослідження; 12) передбачення впливу рішень, прийнятих на основі дослідження на представників різних гендерних груп.

ДО ПИТАННЯ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТІ

Терешко В.Ю., студент 3 курсу
(Рівненський державний гуманітарний університет),
Яковишина Т.В., к.пед.н., доц. каф. педагогіки початкової освіти
(Рівненський державний гуманітарний університет)

Одним із шляхів реформування освіти з метою успішного інтегрування українського суспільства зі світовою спільнотою вбачаємо в створенні нового культурно-освітнього простору. Сучасна освітянська спільнота прагне відповідати європейським стандартам, формує морально зрілу, свідому, творчу особистість учнів, у зв'язку з чим багато досліджень звернено в бік знання особливостей взаємостосунків між чоловіками і жінками. Запорукою успіху реалізації положень євроінтеграції у сфері вищої освіти розглядаємо в синтезі класичної спадщини із сучасними досягненнями гендерної педагогіки.

У сучасних умовах актуальними розглядаємо розвідки, в яких порушено проблему взаємостосунків між статтями, проаналізовано гендерний підхід в освіті, виокремлено гендерні аспекти та окреслено особливості взаємодії з навколишнім середовищем і людьми чоловіків та жінок. На підставі аналізу джерел дійшли висновку, що у сучасних дослідженнях чітко прослідковуються два поняття, пов'язані з статевою ідентифікацією людини. Так, у розвідках М. Сабунаєвої і Ю. Гусевої зазначено: "В англійській мові на позначення статі людини вживаються два слова: *sex* и *gender*. Перше слово вказує на стать людини як сексуально-біологічну характеристику. Друге – на стать як систему статево-рольових стосунків. Якщо стать має відношення до фізичних, тілесних відмінностей між чоловіком та жінкою, то сутність поняття "гендер" вказує на їхні психологічні, соціальні і культурні особливості" [2].

Відомий дослідник Дж. Скотт у праці «Гендер як корисна категорія історичного аналізу» окреслив чотири компоненти гендеру: 1) комплекс культурних символів, у яких закріплені соціальні моделі поведінки статей; 2) нормативні твердження, що містяться у релігійних, педагогічних, наукових, правничих і політичних доктринах; 3) соціальні інститути й організації, які охоплюють не тільки системи родинних